

**PAKKET 5:
AUTEURSRECHTEN**

Inhoud

5.	PAKKET 5: AUTEURSRECHTEN ENZ.	
5.1	Eindtermen voor het lager onderwijs	3
5.2	Eindtermen voor het secundair onderwijs	4
5.3	Doelen	5
5.4	Links	6
5.5	Tip voor de leerkracht	7
5.6	Wat kan je doen via of op internet?	8
5.7	Besluit	9
5.8	Betalend of niet betalend?	10
5.9	Wat is van mij en wat niet?	11
5.10	Oefening auteursrechten	12
5.11	Wat is legaal en illegaal?	13
5.12	Oefening: wat is legaal en wat is illegaal?	14
5.13	Nettiquette	15
5.14	Bespreking	16

5.1 Eindtermen voor het lager onderwijs

1. De leerlingen gebruiken ICT op een veilige, verantwoorde en doelmatige manier.
2. De leerlingen kunnen zelfstandig leren in een door ICT ondersteunde leeromgeving.
3. De leerlingen kunnen ICT gebruiken om op een veilige, verantwoorde en doelmatige manier te communiceren.
4. De leerlingen kunnen zich op een assertieve wijze voorstellen.
5. De leerlingen kunnen in omgang met anderen respect en waardering opbrengen.
6. De leerlingen kunnen zorg opbrengen voor iets of iemand anders.
7. De leerlingen kunnen kritisch zijn en een eigen mening formuleren.
8. De leerlingen kunnen zich weerbaar opstellen naar leeftijdgenoten en volwassenen toe door signalen te geven die voor anderen begrijpelijk en aanvaardbaar zijn.

5.2 Eindtermen voor het secundair onderwijs

1. De leerlingen hebben een positieve houding tegenover ICT en zijn bereid ICT te gebruiken om hen bij het leren te ondersteunen.
2. De leerlingen kunnen zelfstandig leren in een door ICT ondersteunde leeromgeving.
3. De leerlingen kunnen met behulp van ICT digitale informatie opzoeken, verwerken en bewaren.
4. De leerlingen zijn bereid hun handelen bij te sturen na reflectie over hun eigen en elkaars ICT-gebruik.

5.3 Lesdoelen

1. De leerlingen kunnen met eigen woorden uitleggen wat auteursrechten zijn.
2. Leerlingen maken een onderscheid tussen betalende en gratis content.
3. Leerlingen ervaren dat auteursrechten de intellectuele arbeid beschermen.
4. Leerlingen ervaren dat illegaal downloaden gelijk staat aan het stelen van iemands intellectuele arbeid.
5. Illegaal downloaden wordt opgevangen door open source programma's en goedkope educatieve software.
6. Leerlingen kunnen na de les zelf een gedragscode opstellen waarbij ze respect tonen voor iemands geleverde intellectuele inspanning.

5.4 Links

- Auteursrecht
www.sabam.be
<http://www.internet-observatory.be> rubriek juridisch kader – Intellectuele eigendom
www.mineco.fgov.be – zie onder intellectuele eigendom
www.bsa.org
- Vrije software
Surf naar: www.ond.vlaanderen.be/ict/infrastructuur/ voor:
Advies van de werkgroep onderwijs over vrije software:
http://www.ond.vlaanderen.be/ict/infrastructuur/vrijesoftware/advies_vrije_software_werkgroep_onderwijs.pdf
- De brochure 'Vrije software in het onderwijs: een praktische gids voor het gebruik van open source software en open leermiddelen' http://www.ond.vlaanderen.be/ict/infrastructuur/vrijesoftware/vrije_software.pdf
Download vrije software op: <http://www.vrijesoftware.klascement.net>
- Het grootste open software netwerk: <http://www.sourceforge.net>
- Raamovereenkomsten
Surf naar: www.ond.vlaanderen.be/ict/infrastructuur/ voor:
Infociche over het softwareaanbod van IBM:
<http://www.ond.vlaanderen.be/ict/infrastructuur/IBMsoftwareaanbod.htm>
Educatieve korting op softwarelicenties, in uitvoering van de Microsoft Onderwijs KIS Overeenkomst:
<http://www.ond.vlaanderen.be/ict/infrastructuur/MSKIS05-NL.pdf>
- Auteursrechtvrije afbeeldingen: www.openclipart.org
- Auteursrechtvrije partituren: www.mutopiaproject.org
- Auteursrechtvrije boeken: www.gutenberg.org
- 'Onze kinderen veilig online!' is een website van de Gezinsbond in samenwerking met Child Focus. Deze website handelt over veilig internetten en is gemaakt voor zowel ouders als kinderen.
<http://www.gezinsbond.be/veiligonline/>

5.5 Tip voor de leerkracht

In deze les is het belangrijk dat de leerlingen zo zelfstandig mogelijk werken. Eigenlijk moeten ze de theorie en de oefeningen zelfstandig doorlopen.

Op het einde van de les, ga je samen met de leerlingen bouwen aan een gedragscode die de rechten van de auteur zo veel mogelijk beschermt. Laat de leerlingen zo veel mogelijk zelf antwoorden. Ze hebben voldoende materiaal uit de lessenreeks gekregen.

Los zeker de les zelf eens op en bekijk de links.

5.6 Wat kan je doen via of op internet?

Selecteer al de termen die je kan doen op internet en noteer ze in het onderstaande tekstveld.

Informatie zoeken - kopen - verkopen - bankieren - muziek downloaden - illegaal muziek downloaden - televisie zien - communiceren - films bekijken - films en series illegaal downloaden - films en series legaal downloaden - contacten leggen - programma's downloaden - de krant lezen - informatie delen - telefoneren - tekenen.

Informatie zoeken - kopen - verkopen - bankieren - muziek downloaden - illegaal muziek downloaden - televisie zien - communiceren - films bekijken - films en series illegaal downloaden - films en series legaal downloaden - contacten leggen - programma's downloaden - de krant lezen - informatie delen - telefoneren - tekenen.

5.7 Besluit

Men zegt wel eens: “ Het bestaat niet of het kan niet als het niet op internet staat.”

Je zou zelfs kunnen zeggen dat internet blijft groeien.

Iedereen kan er immers zijn ding kwijt.

Dit wil zeggen dat niet alle informatie op internet juist is.

Kijk, zoals eerder vermeld in vorige lessen, steeds naar de bron van de website.

Sommige mensen denken dat alles op internet gratis is en alles maar gratis ter beschikking moet staan.

Niet alles is gratis op internet.

Tegenwoordig verdienen veel mensen en bedrijven geld aan internet door te kopen en te verkopen.

Internet wordt economisch gezien belangrijker en belangrijker.

5.8 Betalend of niet betalend?

Rangschik de onderstaande activiteiten in de onderstaande tekstvelden.

Informatie zoeken - kopen - verkopen - bankieren - muziek downloaden - illegaal muziek downloaden - televisie zien - communiceren - films bekijken - films en series illegaal downloaden - films en series legaal downloaden - contacten leggen - programma's downloaden - de krant lezen - informatie delen - telefoneren - tekenen.

BETALEND	NIET BETALEND
<p>muziek downloaden televisie zien films bekijken communiceren films en series legaal downloaden contacten leggen programma's downloaden de krant lezen informatie delen telefoneren</p>	<p>informatie zoeken verkopen bankieren illegaal muziek downloaden films en series illegaal downloaden contacten leggen programma's downloaden informatie delen telefoneren tekenen</p>

5.9 Wat is van mij en wat niet?

Stel je voor:

Jouw beroep is schrijver en je moet leven van het aantal boeken dat je verkoopt.

Om de inkomsten van je boek te kunnen krijgen, moet je dus laten vaststellen dat jij het boek hebt geschreven en dat je niets uit iemand anders boek hebt gekopieerd.

Dit gebeurt bij een speciaal bureau of organisatie.

Zij noteren en stellen vast dat jij de auteur bent van het boek en dat je het recht hebt op een bijdrage voor elk verkocht boek.

Als iemand jouw boek wil gebruiken of iets wil overnemen, dan moet de persoon in kwestie hiervoor betalen of minstens de toestemming vragen. Dit noemen we auteursrecht.

Elk land heeft een dergelijke organisatie die de auteursrechten van iemand verzamelt en zorgt dat de maker zeker is dat hij vergoeding voor de geleverde arbeid krijgt. In België is dat SABAM.

Je kunt informatie vinden over deze organisatie op <http://www.sabam.be/website/nl/home.htm>.

Als je de toestemming krijgt om iets uit een ander boek over te nemen, moet je duidelijk aangeven waar je dat hebt gehaald. Je moet duidelijk de bron vermelden.

Dit moet je zeker doen als je een schoolwerk maakt waar je verwijst naar een bepaald boek, film, internetpagina, enz.

In sommige universiteiten of scholen gaat men hiervoor je schoolwerk met een speciaal computerprogramma controleren.

Dit geldt niet alleen voor boeken maar ook voor muziek, films, series, computerprogramma's, games enz.

Eigenlijk is al wat je zelf maakt of schrijft jouw geestelijke of intellectuele eigendom.

5.10 Oefening auteursrechten

Duid het juiste antwoord aan.

- 1) Vandaag schreef ik een artikel over de opwarming van de aarde. Ik gebruikte citaten uit de film van Al Gore. Bij elk citaat vermeldde ik de bron.
 - a) Ik werkte correct en mag het artikel afgeven.
 - b) Ik werkte niet correct en mag het artikel zo niet gebruiken.

- 2) Ik heb een mp3-speler en download regelmatig muziek van internet. Uiteraard betaal ik niet voor het downloaden van de muziek.
 - a) Ik respecteer het auteursrecht.
 - b) Ik respecteer het auteursrecht niet.

- 3) We kregen vorige week een nieuwe taak: Maak een boekbespreking over 'De Koning van Katoren'. Ik had het zo druk dat ik geen tijd had om het boek te lezen. Toen kopieerde ik een boekbespreking van internet. De leerkracht merkt dit toch niet.
 - a) Ik werk correct.
 - b) Ik maak misbruik van de informatie die ik op het net kan vinden.

- 4) Ik heb met enkele vrienden een popgroepje. Jelle en ik schrijven de muziek en de teksten. Elke keer als we een nieuwe song hebben gemaakt geven we hem aan bij SABAM. Enkele weken geleden merkten we dat een ander groepje onze melodie gebruikte.
 - a) Ik kan klacht neerleggen wegens het niet respecteren van het auteursrecht.
 - b) Ik kan hier niets tegen ondernemen.

- 5) Ik wil mijn taak van aardrijkskunde illustreren. Met een zoekmachine zoek ik vlug wat afbeeldingen op het net en kleef ze vlug in mijn werk.
 - a) Ik respecteer de auteurswet.
 - b) Ik respecteer de auteurswet niet.

5.11 Wat is legaal en illegaal?

Ook als je op internet surft, moet je dus rekening houden met de rechten van iemands werk. Dit zijn de auteursrechten.

Nogal wat mensen denken dat auteursrechten alleen te maken hebben met boeken of muziek. Ook software, games, films, foto's, tekeningen, enz. vallen onder deze wetgeving. Als je dus zomaar beschermde software, games of muziek van het net haalt zonder hiervoor te betalen, ben je illegaal bezig.

Toch is het mogelijk dat je deze dingen wel gratis mag gebruiken of downloaden. Dit kan alleen als er duidelijk bij vermeld is dat je het mag doen. Een encyclopedie zoals Wikipedia mag je volledig gratis gebruiken. Uiteraard vermeld je de bron.

Er zijn zelfs mensen die software maken die je gratis mag gebruiken. Zij gebruiken meestal 'open source' of open bronmateriaal. De basis voor deze software wordt gratis ter beschikking gesteld. Jij kunt het dus legaal gebruiken of veranderen als je het weer gratis ter beschikking stelt van anderen.

Let op! We hebben al geleerd dat sommige mensen gratis dingen ter beschikking stellen, maar zonder dat je het weet, in ruil voor spionagesoftware op je computer. Gebruik dus steeds een goede firewall om je te beschermen.

Soms stellen grote softwarefirma's hun software heel goedkoop ter beschikking voor leerlingen, studenten en leerkrachten. Uiteraard vragen ze wel een bewijs van de school om de software goedkoper aan te kopen.

Legale software kan je 'up-to-date' houden, illegale niet.

Als je afbeeldingen, foto's of tekeningen wil gebruiken, vraag dan steeds de toestemming. Meestal krijg je deze wel als student of leerling. De e-mailadressen vind je meestal op de website waar je het materiaal hebt gevonden.

Wees eerlijk tegenover jezelf en anderen.

5.12 Oefening: wat is legaal en wat is illegaal?

Wat valt er allemaal onder de auteurswet en is dus legaal en wat is illegaal?

Duid het juiste antwoord aan.

- 1) Ik stuur een tekening van mijn favoriete strip door naar mijn vrienden.
 Legaal Illegaal
- 2) Ik download muziek van Moby zonder te betalen.
 Legaal Illegaal
- 3) Ik gebruik een artikel van Wikipedia.
 Legaal Illegaal
- 4) Ik koop de laatste hit van Madonna via een betaalsite.
 Legaal Illegaal
- 5) Ik download wiskundesoftware in 'open source'.
 Legaal Illegaal
- 6) Ik download de laatste software van Photoshop zonder te betalen.
 Legaal Illegaal
- 7) Ik heb de laatste aflevering van de serie 'Prison Break' van het net gehaald.
 Legaal Illegaal
- 8) Ik gebruik een foto na toestemming te hebben gevraagd.
 Legaal Illegaal

5.13 Netiquette

Als je legaal gebruik wil maken van internet, dan hou je jezelf best aan enkele afspraken of hanteer je een netiquette.

Deze regels houden een zekere vorm van respect in voor jezelf en voor anderen.

Omschrijf hieronder enkele regels waar jij je aan zal proberen te houden.

5.14 Bespreking

Soms blijven mensen dingen illegaal van internet afhaken.

Waarom doen ze dat?

Zijn er alternatieven volgens jullie?

Bespreek dit met je medeleerlingen en je leerkracht.

Schrijf je conclusies in de onderstaande ruimte neer.

Mensen hebben niet altijd genoeg geld om te betalen voor officiële dingen. Het alternatief is open-sourcesoftware gebruiken of officiële software kopen via een onderwijslicentie.

